

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 121/2022-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej, zo sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Petrom Belicom, advokátom, M. R. Štefánika 36, Martin, proti uzneseniam Okresného súdu Martin č. k. 2 T 10/2016 z 29. októbra 2021 a Krajského súdu v Žiline č. k. 3 Tos 77/2021 z 25. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 29. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Ďalej v ústavnej sťažnosti ústavnému súdu navrhuje, aby označené rozhodnutia všeobecných súdov zrušil a prikázal im prepustiť sťažovateľa na slobodu, zaviazal oba všeobecné súdy uhradiť sťažovateľovi „náhradu nemajetkovej ujmy“ v celkovej sume 2 000 eur a priznal mu tiež náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je vedené väzobné trestné stíhanie pre trestné činy podvodu podľa § 221 ods. 2 a podľa § 221 ods. 1 Trestného zákona, v rámci ktorého bolo o jeho vzatí do väzby rozhodnuté uznesením Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) zo 16. apríla 2021. Sťažovateľ podaním z 5. októbra 2021 požiadal o prepustenie z väzby na slobodu. Okresný súd rozhodol o jeho žiadosti uznesením č. k. 2 T 10/2016 z 29. októbra 2021 (ďalej len „prvostupňové uznesenie“),

ktorým žiadosti nevyhovel, nenahradil väzbu sťažovateľa alternatívnymi opatreniami a rozhodol o zmene dôvodov väzby tak, že ustálil dôvody väzby sťažovateľa podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. O sťažnosti podanej sťažovateľom rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 3 Tos 77/2021 z 25. novembra 2021 (ďalej len „druhostupňové uznesenie“), ktorým ju ako nedôvodnú zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje, že sa krajský súd jeho námietkami, ktoré uviedol v sťažnosti podanej proti prvostupňovému uzneseniu okresného súdu, nezaoberal. V konkrétnosti uvádza, že je ďalšie trvanie jeho väzby nezákonné, keďže podľa jeho presvedčenia v jeho prípade uplynula zákonom stanovená maximálna lehota väzby pripadajúca na súdnu etapu konania, ktorá je podľa jeho mienky ohraničená lehotou piatich mesiacov. S touto relevantnou námietkou sa podľa neho nevysporiadal ani okresný súd v prvostupňovom uznesení, ani krajský súd v druhostupňovom uznesení. Sťažovateľ tiež v ústavnej sťažnosti spochybňuje všeobecnými súdmi ustálené dôvody väzby, keď uvádza, že *„dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Tr. Por. už pominuli a ani neexistovali od začiatku, lebo sťažovateľ sa pred vzatím do väzby nikdy nevyhýbal trestnému konaniu aj napriek existencii Európskeho zatýkacieho rozkazu a ak prípadne stále existujú, tak existujú hodnoverné skutočnosti na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka s uložením akýchkoľvek obmedzení, zákazov a povinností sťažovateľovi“*.

4. V postupe konajúcich súdov, ktoré podľa sťažovateľa v uvedených rozhodnutiach prezentované námietky nezohľadnili, vidí porušenie svojich označených práv.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie o porušení jeho práv v rámci rozhodovania o jeho väzbe (rozhodovanie o žiadosti o prepustenie z väzby), kde toto svoje tvrdenie podporuje sťažovateľ právnym názorom, že v jeho prípade uplynula maximálna zákonná lehota väzby pripadajúca na etapu súdneho konania a že väzobné dôvody uňho nie sú dané, prípadne existujú predpoklady na nahradenie jeho väzby alternatívnymi opatreniami.

III.1. K namietanému porušeniu práv uznesením okresného súdu:

6. Pokiaľ ide o namietané porušenie označených práv sťažovateľa prvostupňovým uznesením okresného súdu, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej je právomoc ústavného súdu vo vzťahu ku konkrétnemu namietanému rozhodnutiu alebo postupu subsidiárna

a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 107/2019). Vychádzajúc z tejto judikatúry vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa prvostupňového uznesenia okresného súdu, ústavný súd konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu. Sťažovateľ disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení súdu v prvostupňovom rozhodovaní o väzbe prostredníctvom podanej sťažnosti, ktorú aj využil, pričom ochranu všetkým jeho označeným právam bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť krajský súd, ktorému patrilo rozhodovanie o podanej sťažnosti. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľa uplatnené proti označenému rozhodnutiu okresného súdu, preto ústavný súd rozhodol o odmietnutí tejto časti ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv uznesením krajského súdu:

7. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu právo na osobnú slobodu je garantované čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 ústavy a je v ňom obsiahnuté aj právo obvineného na urýchlenú súdnu kontrolu zákonnosti jeho väzby, s čím je spojená povinnosť nariadenia prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie sa môže v zákonom určených prípadoch podmieniť zárukou. Obsah označeného ustanovenia ústavy korešponduje právam vyplývajúcim z čl. 5 dohovoru (obdobne napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, III. ÚS 424/08, III. ÚS 581/2015, III. ÚS 183/2018). Súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky (okrem iného) na kvalitu preskúmania. Väzobné konanie týkajúce sa rozhodovania o osobnej slobode obvinenej osoby musí spĺňať niektoré fundamentálne požiadavky spravodlivého konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré sú prenesené do špeciálnych ustanovení čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a čl. 5 dohovoru aplikovateľných na konania týkajúce sa väzby. Jednou z nich je aj právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (pozri napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 581/2015, II. ÚS 113/2020).

8. Pri posúdení väzobnej trestnej veci sťažovateľa sa ústavný súd zameril na zodpovedanie otázky, či sa krajský súd s relevantnými okolnosťami veci sťažovateľa, resp. s tými okolnosťami, na ktoré poukazoval sťažovateľ v podanej žiadosti o prepustenie, resp. v sťažnosti podanej proti prvostupňovému uzneseniu okresného súdu, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne, či je tak odôvodnenie jeho rozhodnutia v spojení s dôvodmi prvostupňového uznesenia okresného súdu ústavnoprávne akceptovateľné a či konajúcim súdom zvolená a prezentovaná interpretácia aplikovanej právnej úpravy neodporuje jej účelu a zmyslu. Inými slovami, či je väzba

v prípade sťažovateľa zdôvodnená ústavne udržateľným spôsobom. Z uvedených dôvodov sa ústavný súd oboznámil tak s aplikovanými ustanoveniami Trestného poriadku, ako aj s odôvodnením druhostupňového uznesenia krajského súdu.

9. Podľa § 76 ods. 1 Trestného poriadku väzba v rámci základnej alebo predĺženej lehoty väzby v prípravnom konaní a väzba v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutný čas.

Podľa § 76 ods. 2 Trestného poriadku ak nie je v odseku 8 ustanovené inak, základná lehota väzby v prípravnom konaní je sedem mesiacov. Prokurátor je povinný prepustiť obvineného na slobodu najneskôr v posledný deň tejto lehoty, ak nepodá najmenej dvadsať pracovných dní pred jej uplynutím obžalobu, návrh na schválenie dohody o vine a treste alebo sudcovi pre prípravné konanie návrh na predĺženie tejto lehoty; to neplatí, ak sa lehota väzby posudzuje podľa odseku 8.

Podľa § 76 ods. 6 Trestného poriadku celková lehota väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť

- a) dvanásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin,
- b) tridsaťšesť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin,
- c) štyridsaťosem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin.

Podľa § 76 ods. 7 Trestného poriadku z lehoty uvedenej v odseku 6 pripadá na prípravné konanie najviac

- a) sedem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin,
 - b) devätnásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin,
 - c) dvadsaťpäť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin.
- Ustanovenie § 78 tým nie je dotknuté.

10. Krajský súd v odôvodnení druhostupňového uznesenia vo vzťahu k sťažnostným námietkam sťažovateľa uviedol, že pokiaľ sťažovateľ tvrdí, že v jeho prípade uplynula maximálna lehota trvania väzby, ide o jeho subjektívny pohľad na vec, ktorý však nemožno akceptovať a ktorý podľa názoru krajského súdu nemá oporu v zákone, a preto je nesprávny. K jednotlivým dôvodom väzby krajský súd argumentoval, že konkrétnymi skutočnosťami opodstatňujúcimi u sťažovateľa tzv. útekovú väzbu je okrem hrozby vysokého trestu skutočnosť, že sťažovateľ nebol dostupný orgánom činným v trestnom konaní, najmä okresnému súdu, čo bolo dôvodom na vydanie príkazu na zatknutie a Európskeho zatýkacieho rozkazu. Podľa vyjadrenia krajského súdu z obsahu spisového materiálu jasne vyplýva, že sa sťažovateľ na adrese svojho trvalého pobytu dlhšie nezdržiaval, nepreberal zásielky súdu na adresách, ktoré uviedol ako adresy pre doručovanie zásielok. Bolo zistené, že sťažovateľ sa zdržiava v Českej republike, kde sa mu pokúsil okresný súd neúspešne doručiť predvolanie na hlavné pojednávanie, aj prostredníctvom zamestnávateľa, ktorý okresnému súdu oznámil, že ňo sťažovateľ nepracuje už od 24. júna 2019. Následne sťažovateľ 27. septembra 2019 doručil okresnému súdu podanie, v ktorom okrem iného uviedol, že pracuje v zahraničí, a termínu

hlavného pojednávania určeného na 14. október 2019 sa nemôže zúčastniť, pretože by stratil prácu, zároveň uviedol, že v prípade odročenia termínu na mesiac január 2020 sa tohto s istotou zúčastní, adresu na doručovanie písomnosti však okresnému súdu neoznámil a požiadal o oznámenie termínu pojednávania prostredníctvom spoluobžalovaného. Vzhľadom na uvedené okresný súd určil termín pojednávania na 20. január 2020, ktorého sa však sťažovateľ nezúčastnil, svoju neprítomnosť neospravedlnil, pričom uvedený spoluobžalovaný pred okresným súdom potvrdil, že sťažovateľ mal o určenom termíne hlavného pojednávania vedomosť. K dôvodom preventívnej väzby a zároveň k dôvodu nenahradenia väzby sťažovateľa alternatívnymi opatreniami krajský súd dôvodil, že sťažovateľ je osobou s bohatou kriminálnou minulosťou, kde mu bol opakovane uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, konkrétne v štrnástich prípadoch, čo preukazuje u osoby sťažovateľa jeho výraznú spoločenskú neprispôsobivosť a charakterizuje ho to ako osobu mimoriadne náchylnú k protispoločenskej a i protizákonnej činnosti.

11. Po oboznámení sa s obsahom druhostupňového uznesenia krajského súdu je ústavný súd toho názoru, že argumentácia krajského súdu, ktorou tento sťažovateľovi vysvetlil splnenie tak formálnych, ako aj materiálnych podmienok väzby, je úplne vyčerpávajúca a plne konvenuje obsahu dotknutých ustanovení Trestného poriadku. Ustanovenia Trestného poriadku upravujúce dĺžku trvania väzby v jednotlivých prípadoch (v danom konkrétnom prípade predovšetkým ustanovenia § 76 ods. 6 a 7 Trestného poriadku) celkom jasne a nespochybniteľne stanovujú, že lehota väzby v prípade prečinu je limitovaná v takej podobe, že v prípravnom konaní môže trvať maximálne sedem mesiacov (teda aj menej ako sedem mesiacov), pričom dokopy spolu so súdnym konaním nemôže väzba prekročiť dĺžku dvanástich mesiacov. Sťažovateľovo tvrdenie, že v súdnom konaní môže mať v prípade prečinu väzba maximálnu lehotu vždy len päť mesiacov, je scestnou interpretáciou dotknutých ustanovení Trestného poriadku, keďže o zjavnej nesprávnosti takejto sťažovateľom prezentovanej subjektívnej interpretácie celkom jasne napovedá obsah citovaných ustanovení Trestného poriadku. Ústavný súd vzhľadom na uvedené nepovažuje za efektívne v konaní pred ústavným súdom bližšie vysvetľovať sťažovateľovi, ktorý je kvalifikovane právne zastúpený, obsah elementárnych a obsahovo celkom jasných ustanovení Trestného poriadku. Pokiaľ ide o opis konkrétnych skutočností opodstatňujúcich u sťažovateľa väzbu útekovú a preventívnu, je ústavný súd toho názoru, že ich opis v odôvodnení druhostupňového uznesenia krajského súdu je natoľko výpovedný a presvedčivý, že prípad väzby sťažovateľa možno hodnotiť ako učebnicový príklad väzobných dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Ústavný súd chce v tomto kontexte pripomenúť obsah § 34 ods. 7 Trestného poriadku, podľa ktorého je obvinený povinný na začiatku prvého výsluchu uviesť adresu, na ktorú sa mu majú písomnosti doručovať vrátane písomností určených do vlastných rúk, ako aj spôsob doručovania s tým, že ak túto adresu alebo spôsob doručovania zmení, musí takú skutočnosť bez meškania oznámiť príslušnému orgánu. Sťažovateľovo správanie, tak ako je popísané v odôvodnení rozhodnutia krajského súdu, keď sťažovateľ nielenže nerešpektoval povinnosť uloženú mu citovaným ustanovením Trestného poriadku, ale svojím vedomím obštrukčným správaním maril vykonanie hlavného pojednávania, sa javí ako konanie sťažujúce postup okresného súdu, a teda zjavný dôvod na uvalenie útekovvej väzby. Takisto záver krajského súdu o danosti dôvodov preventívnej väzby má podľa názoru ústavného súdu

výraznú oporu v charakteristike osobnostného profilu sťažovateľa ako osoby s nadštandardnou kriminálnou minulosťou (štrnásť prípadov nepodmienečných odsúdení).

12. Druhostupňové uznesenie krajského súdu sa vzhľadom na predchádzajúce závery ústavnému súdu nejaví ako svojvoľné, porušujúce namietané práva sťažovateľa. Ústavný súd je toho názoru, že krajský súd uviedol vo svojom rozhodnutí dostatočne konkrétne a náležité argumenty podporujúce zákonnosť postupu pri rozhodovaní o väzbe sťažovateľa, pričom výklad, ktorý v súvislosti s aplikáciou príslušnej právnej úpravy v dotknutom rozhodnutí prezentoval nijako neodporuje zmyslu a účelu príslušných ustanovení Trestného poriadku upravujúcich postup pri rozhodovaní o väzbe.

13. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ namieta okrem porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu zaručeného čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Rozhodovacia činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva jednoznačne vymedzila záver, že záruky čl. 6 dohovoru sa v „trestných“ veciach týkajú len konaní, v ktorých sa rozhoduje o „oprávnenosti“ obvinenia („bien-fondé“) a nevzťahujú sa na mnohé konania súvisiace s trestným stíhaním, ktorých predmetom nie je rozhodovanie o oprávnenosti obvinenia, t. j. rozhodovanie o vine a treste. Vychádzajúc z uvedeného režimu čl. 6 dohovoru nepodlieha (okrem iného) rozhodovanie o väzbe (Neumeister c. Rakúsko z 26. 6. 1968 a Matznetter c. Rakúsko z 10. 11. 1969). Procesné garancie pri súdnej kontrole väzby poskytuje čl. 5 ods. 3 a ods. 4 dohovoru. Obdobne na to poukazuje judikatúra ústavného súdu, podľa ktorej konania všeobecných súdov, ktorými sa rozhoduje o väzbe, nie sú konaniami o trestnom obvinení samotnom (konaniami vo veci samej týkajúcimi sa viny obvinenej osoby) a ani konaniami o právach alebo záväzkoch občianskoprávneho charakteru, na ktoré sa vzťahuje čl. 6 ods. 1 dohovoru. V rámci konania o väzbe preto nemôže dôjsť k porušeniu 46 ods. 1 ústavy (ani čl. 48 ods. 2 ústavy) a čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže túto oblasť ochrany práv upravuje vo svojich ustanoveniach čl. 17 ods. 1 a ods. 5 ústavy, ako aj čl. 5 dohovoru (napr. I. ÚS 200/06, III. ÚS 277/07). Pokiaľ ide o sťažovateľom formulovanú námietku porušenia čl. 5 ods. 3 dohovoru, ústavný súd uvádza, že procesné garancie súdnej kontroly väzby v nasledujúcich štádiách väzobného rozhodovania (napr. preskúmanie žiadosti o prepustenie z väzby, rozhodovanie o predĺžení väzby a rozhodovanie o ponechaní sťažovateľa vo väzbe po podaní obžaloby) poskytuje čl. 5 ods. 4 dohovoru, nie čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorý je aplikovateľný v rámci primárneho rozhodovania o vzatí do väzby. Pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi druhostupňovým uznesením krajského súdu vydaným v rámci väzobného konania a obsahom označených článkov ústavy a dohovoru, inými slovami, z dôvodu ich neaplikovateľnosti na väzobné konanie (týkajúce sa rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby), bola sťažovateľom formulovaná námietka porušenia uvedených článkov ústavy a dohovoru dotknutým rozhodnutím krajského súdu posúdená ako zjavne neopodstatnená.

14. Vychádzajúc z prezentovaných záverov, ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti týkajúcej sa druhostupňového uznesenia krajského súdu ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

15. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu